

ЧАСТИНА 1

СМЕРТЬ ВЕСНИ

Міккель

Дорога через міст звернула ліворуч до містечка Серрітслев. Канави були вкриті темною травою і жовтими квіточками, а над полями де-не-де в сутінках виднілися квітчасті серпанки. Сонце зайшло, повітря було прохолодне і чисте, безхмарне небо, але без зірок. З поля до Серрітслева¹ повільно, похитуючись на поганій дорозі, в'їжджав віз. У сутінках вузької сільської вулиці він нагадував велику кудлату тварину з короткими ногами, яка шкандибала заглибленою у свої роздуми та обнюхувала землю.

Віз зупинився біля корчми. Потомлені та спітнілі коні повернули голови назад і кусали упряж, мабуть, їм подобалося стояти. Візник згорнувся на гамаку, розлігся на землі і затягнув віжки. Потім він повернувся в бік місця, де кусалися коні, втягнув носом повітря і висякався.

— Чи є тут хто?

Виднілося світло у вікні, хтось запалив свічку? Несподівано вийшла дівчина з дверей. Візник попросив склянку чогось міцненького. Поки він чекав, щось заворушилося

¹ Серрітслев (Serritslev) був селом, розташованим на землях, де сьогодні знаходяться два райони Копенгагена: Остебро та Ньорebro. У 1523 році ці території були офіційно приєднані до данської столиці.

на возі, пара довгих ніг обережно звислася вниз і намацувала дишло, людина лежала на животі і важко сопіла. Він спустився вниз і стояв, тремтячи, довгий кістлявий чоловік з капюшоном на голові.

— Будьмо! — сказав він.

Чоловік хильнувся склянку червоної рідини і гучно прокашлявся.

— Їдемо далі, візнику?

Вони могли б зайти всередину і випити ще по одній у компанії. Але коли вони опинилися на світлі, кучер, що стояв біля дверей, одразу ж був вражений, другий також втратив свою впевненість. Посеред кімнати за столом сиділи четверо поважних вояків саксонської гвардії, які нещодавно прибули до міста.

Вони були розкішно вбрані, їхні червоні, блискучі рукави, пір'я і бороди впадали в очі, наче відблиски феєрверка. До столу і лавок були притулені мечі та списи, грізна зброя. Будь-хто міг помітити, що шкіряні ремінці на них потріскалися від частого використання. Всі четверо повернули голови, але тут же знову подивилися один на одного і продовжили розмову. Дівчина принесла до кімнати два кухлі пива і поставила на столик свічку. Вона не встигла відійти, як один із хлопців, що сидів у залі, сів на своє місце і розреготався.

— Подивіться на того хлопця в капюшоні — добре там, звідки він прийшов! — він сказав це німецькою.

Інші добродушно відвернулися, але теж не могли втриматися від сміху. Довготелесий якраз пив, він стояв, зігнувши коліна, а з-під кепки над кухлем визирав його великий гострий ніс, і вся його постать виглядала безсумнівно кумедно. Випивши, він тихо сів. Світло впало йому в очі, і він присів до столу, наполовину ображений, наполовину насміхаючись, як людина, що філософствує. Тоді один з хлопців підвівся, зробив кілька кроків до вітальні і ввічливо звернувся до німця:

— Наші веселощі не мали злого умислу. Чи не зробите ви нам ласку випити по келиху вина з нами?

— Дякую! — відповів йому довготелесий і попрямував до столу, за який його запросили, на ходу розшаркуючись і відважуючи поклони. Перш ніж залізти за стіл і остаточно всістися на лавку, він вклонився окремо кожному з сидячих, називаючи при цьому своє ім'я:

— Міккель Тоерсен, студент.

Потім він почав смикати своє волосся і погладжувати себе долонями по грубих щоках. Йому у відповідь назвали чотири імена, одне з них прозвучало данською, і ось уже перед ним стояв келих і виблискувало криваво-червоне вино. І з усіх боків лунало:

— Будьмо! Будьмо, панове!

Міккель Тоерсен пив стримано і коли вино розійшлося по його тілу, він випростав свою худорляву фігуру. Він похапцем обвів поглядом стіл і зупинився на одному з чоловіків, наймолодшому, який сидів, поклавши голову на руку. Це була біла, гладка рука без вен і грубих кісток, пальці якої занурилися в світло-каштанове волосся. Обличчя було довгим і його вираз нагадав Міккелю канадохідця, якого він колись бачив на базарі. Цей молодик, схожий на акробата, самотньо сидів у кутку, і виглядав хворим.

Міккель пригадав це молоде, змучене обличчя, у нього були дуже схожі очі. Міккель також був певен, що він його впізнає. Хто це? Де ми бачилися? Юнак був схожий на вельможу.

Перед Міккелем Тоерсеном знову стояв повний келих. Він поволі пив вино, відволікаючись на спроби пригадати чоловіка, що сидів по той бік столу. У цій каштановій голові була якась таємничість, і ось він повернувся до нього лицем. Його руки були на дивовижній відстані одна від одної, він мав напрочуд правильну статуру. Чому ж він був

такий сумний, адже риси його обличчя більше підходили для веселошців.

Розмова тривала, четверо солдатів привітно розмовляли з Міккелем. І він відчув цілковиту довіру до цих німців, які не могли знати, що в містечку його називають «Лелекою». Міккель говорив німецькою дуже впевнено, але раз у раз відволікався, бо не міг не думати про своє прізвисько. З іншого боку, присутні тут німці й гадки не мали, що у вужчому колі він був відомий як автор латинських од та епіграм. Чому той молодий хлопець відмовчується?

Отте Іверсен! Ім'я пригадалося так несподівано. Значить, це все ж таки був він. І в ту ж мить Міккель згадав сіру, розвалену браму, стіну і шпиль, там вдома, в Ютландії. Він відчув, ніби стоїть там, на вулиці, незграбний і нещасний. Він був там декілька разів. Це було дуже давно. Лише одного разу він бачив його. Це був справді юнкер Отте, якого він побачив на фермі ще худеньким хлопчиком і відтоді не переставав про нього думати. Він стояв там у зграї собак і з розпатланим соколом на великому пальці. А тепер він сидів тут, дорослий, але худий, як дівчинка.

Вояки-ландскнехти² голосно реготали. Міккель Тоерсен опанував себе і знову випив. У дверях з'явився візник. «Я вже йду», – сказав він, і з цими словами поклав на підлогу біля дверей сумку і маленький солом'яний кошик з яйцями, а потім знову зачинив їх. Це були речі Міккеля, здобутки з його мандрівки до села, які виглядали при-

² Вояки саксонської гвардії («den sachsiske Garde») воювали на стороні данського короля Крістьєрна II. Це типова для цих часів тактика європейських правителів залучати війська найманців для власних військових кампаній. Також династичні зв'язки із німецькими монархами дворами були досить поширені у данській історії. Наприклад, Крістьєрн II був сином Крістіни Саксонської. У тексті роману Й. Єнсена використовує також інші слова-синоніми для їхнього окреслення «німецькі кнехти» (de tyske Knægte), «ландскнехти» («landsknægtene»).

низливо, тому він розгублено повернувся до присутніх спиною.

Німецькі солдати засміялися і підкинули непогану ідею, адже яйця ніколи не були зайвими. Міккель, який був водночас щасливим і приниженим, віддав яйця, які відразу ж випили сирими. Отте Іверсен не захотів пригоститися, але й нічого не сказав.

Тепер Міккель Тоєрсен сидів на лавці, розпалений, збентежений і привітний, смачне вино полегшило його тягар, і все ж він почувався невинно пригнобленим. Здавалося, ніби його душа полетіла назустріч безтурботним відчайдухам, але водночас він боявся свого відвертого пориву. Якесь розпливчасте почуття опанувало Міккелем і рівномірно заколисало його. Потайки він, немов закоханий, кидав на пана Отте благально-недовірливі погляди з питанням: чи впізнаєш ти мене? Ні, здається, не впізнав.

В одного з німецьких ландскнехтів губа була сильно розсічена, вуса ледве прикривали цей рубець, тому він не міг виразно вимовляти слова. Слухаючи його шепеляву мову, Міккель Тоєрсен подумки сумно радів і все, що він бачив і чув навколо, зігрівало йому душу. Однак, зімліваючи від вина і розслабившись, він у глибині свого ества ще більше озлоблявся. Він відчував, як у ньому приховано наростає пронизливий холод, але він заглушив це почуття і взяв себе в руки.

Троє німців підійшли до трактирної стійки. Міккель Тегерсен і Отте Іверсен залишилися самі за столом. Ні один, ні інший нічого не говорили, Міккель занурився у свої думки. Опустивши очі, він втупився в темний простір між столом і лавкою, його охопило гірке почуття самотності. Вирішивши, що треба заспокоїтися, він зі зітханням підібгав під себе довгі ноги, витер піт із чола і нарешті здолав своє хвилювання. Навпроти нього сидів Отте Іверсен і крутив свій келих, у нього був вигляд хворої людини.